

radioaktyviųjų atliekų tvarkymo darbus, t. y. įmonė neturi konkurentų Lietuvoje. VĮ IAE planuodama darbus reguliariai kelia klausimą, ar Lietuvoje ir kitose valstybėse įmonės ar jos užsakymu sukurti įrenginiai, produktai ar procesai galėtų būti patentabilūs šiose valstybėse ir kartu komerciškai naudingi įmonei.

Dėl galimybės iš Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo proceso metu sukauptos pažangios patirties ir žinių (angl. know-how) gauti pajamų teikiant ekspertines paslaugas ir šiomis pajamomis papildyti Rezervinį (stabilizavimo) fondą giluminio atliekyno įrengimo projektui finansuoti.

VĮ IAE sukaupia praktinę patirtis iš esmės susijusi su RBMK tipo reaktorių turinčios elektrinės eksploatavimu ir jos eksploatavimo nutraukimu. Todėl ši patirtis galimai būtų aktuali tokio pat tipo reaktorių turinčių elektrinių operatoriams, planuojantiems šių elektrinių eksploatavimo nutraukimą. Be Ignalinos atominės elektrinės 2 reaktorių, pasaulyje yra 15 RBMK reaktorių: visi 4 Ukrainoje esantys Černobylio atominės elektrinės reaktoriai sustabdyti ir jiems taikoma 50 metų atidėto išmontavimo strategija, 10 Rusijos Federacijoje esančių reaktorių (4 Kursko atominės elektrinės, 3 Smolensko atominės elektrinės ir 3 Leningrado atominės elektrinės reaktoriai), išskyrus Leningrado atominės elektrinės sustabdytą pirmą bloką, yra eksploatuojami.

Pažymėtina, kad dalijimasis patirtimi, visų pirma, siejamas su VĮ IAE darbuotojų įsitraukimu į galimą ekspertinių paslaugų portfelio vystymą. Įmonės darbuotojų vidutinis amžius yra virš 50 metų. Be to, šiuo metu įmonei trūksta aukštos kvalifikacijos specialistų ir vadovų Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo darbams atlikti. Todėl aukščiausią kvalifikaciją ir patirtį turinčio personalo atitraukimas nuo tiesioginių pareigų keltų riziką, kad įmonės jau prisiimti įsipareigojimai nebus įvykdyti laiku, ir tai trukdytų Lietuvai derėtis dėl papildomo ES finansavimo VĮ IAE vykdomiems projektams kitoje finansinėje perspektyvoje.

Apibendrinant pirmiau pateiktą informaciją ir atsižvelgiant į geopolitinę padėtį, nepalankią bendradarbiauti su daugiausiai RBMK reaktorių turinčia valstybe, galima padaryti išvadą, kad artimiausiu metu VĮ IAE galimybės teikti ekspertines paslaugas yra ribotos, tokių paslaugų teikimo veikla būtų antraeilė, nedidelės apimties ir negeneruotų tokių pajamų, kurios galėtų reikšmingai prisidėti prie giluminio atliekyno įrengimo projekto finansavimo. Tačiau, esant galimybėms, VĮ IAE sieks komerciškai panaudoti jos sukauptą patirtį.

Energetikos ministras

Dainius Kreivys